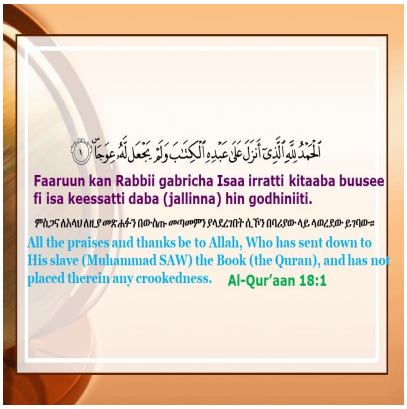


Qurâ€™aanni Akkamitti Buufamee?-Kutaa 2

Description

Wahyiin Qurâ€™aanaa fi hadiisota sirrii Ergamaa Rabbii irraa gabaafaman akka of keessatti qabatu kaasne turre. Ergamaan Rabbii (SAW) ofirraa kaasanii waan hin dubbaneef waaâ€™ee amanti ilaalchise wanti dubbatan, hojjatanii fi mirkaneessan wahyii Rabbiin irraa isaanitti buâ€™eedha. Ragaan kanaa:

وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ٣

â€œ**[Nabii Muhammad (SAW)] Fedha lubbuu irraa hin haasawu.**

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ٤

[Wanti inni dubbatu] wahyi buufamu qofa.â€• (Suuratu Najm 53:3-4)

Akkuma keeyyata (aayata) lamaan armaan olii irraa hubannu Qurâ€™aanni jecha ykn dubbii Nabiyyiin ofirraa kaasanii dubbatan osoo hin taâ€™in wahyii (ergaa) Rabbiin irraa buâ€™eedha. Kutaa darbee keessatti sadarkaalee fi karaalee wahyiin itti buâ€™u ilaalle turre. Ammas dabalataan akkaata wahyiin gara Ergamaa Rabbitti buâ€™u ni ilaalla.

Haati muâ€™mintoota tan taate Aaâ€™ishaan (Radiyallahu anhaa) akka gabaastetti, Haaris ibn Hishaam akkana jechuun Ergamaa Rabbii (SAW) gaafate, â€œYaa Ergamaa Rabbii! Wahyiin akkamitti sitti dhufaa?â€• Ergamaan Rabbiis (SAW) ni jedhan: â€œ**Yeroo tokko tokko akka qillisa bilbilaa natti dhufa. Kuni hunda caalaa narratti ulfaatadha. Ergasii narraa cita; wanta inni (malaykaan) jedhe nan qabadha. Yeroo garii immoo Malaykaan namticha fakkaatee na dubbisa. Ergasii wanta inni jedhu nan qabadha.â€•** Aaâ€™ishaan (radiyallahu anhaa) ni jetti, dhugumatti wahyiin guyyaa garmalee qorraa osoo isarratti buâ€™uu argee jira. Wahyiin erga dhumate booda dafqii kallacha isaa irraa coccoba.â€• Sahih al-Bukhari 2, Sahih al-Bukhari 3215

Asitti bilbila yommuu jedhu telefoona yeroo ammaa harkaa qabnu osoo hin taâ€™in bilbila sibilaa qillisuudha. Fakkeenyaf, fardoota irraa bilbila qillisu ykn bilbila yeroo durii mana barnootatti itti

fayyadaman. Afaan Amaariffaatin isa â€œdawulâ€• jennuudha.

Hadiisa armaan olii Aayatni Qurâ€™aanaa ni deeggaru. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:



â€œ**Dhugumatti, Qurâ€™aanni buufama Gooftaa addunyaa hundaati.**
Ruuhi amanamaa taâ€™e (Jibriiltu) isaan buâ€™e (Qurâ€™aana Rabbiin irraa fide).
Akka ati Akeekachisaa irraa taatuf qalbii kee irratti [fide].
Lugaa (qooqa) Arabiffaa ifa taâ€™een.â€• Suuratu Ash-Shuâ€™araa 26:192-195

Kana jechuun Qurâ€™aanni Rabbii waan hundaa uumee fi sooru irraa buâ€™e. Rabbiin akkuma bishaan samii irraa buusun qaama namaatiif jabeenya taasise, Qurâ€™aanas of biraa buusun namootaf qajeelcha fi ifa taasise. Qurâ€™aana Rabbiin irraa gara Nabii Muhammad (SAW) itti kan fide (geesse) Malaayka Jibriili. Yeroo darbe Malaaykan Jibriil bifa sadiin gara Ergamaa Rabbii dhufuun ergaa akka itti geessu ilaalle turre. **1ffaa**: Ergamaan Rabbii suuraa dhugaa Jibriil irratti uumame ni argu. **2ffaa:** Suuraa namaa fakkaachun itti dhufuun ergaa itti geessa. Yeroo kanatti Ergamaan Rabbii fi namoonni naannawa san jiran Jibriilin ni argu, dubbii isaa ni dhagahu. **3ffaa**: Malaaykan Jibriil osoo ijaan hin mulâ€™atin Ergamaa Rabbitti wahyii (erga) Rabbiin irraa fida. Yeroo kanatti, Ergamaan Rabbii yommuu wahyiin isatti buâ€™u akka sagalee qillisa bilbilaa isatti dhagahama. Haalota wahyiin itti buâ€™u biroo caalaa haalli kuni isarratti ulfaatadha.

Akka yaadannotti osoo Ergamaan Rabbii (SAW) rafan Qurâ€™aanni abjuudhaan isaanitti hin buune. Wanti abjuun isaanitti buâ€™e Qurâ€™aanan ala wahyii (ergaa) biraati. Fakkeenyaf, banamiinsa Makkaa fi wantoota gara fuunduraatti dhugaan uumaman biroo abjuun argu. Garuu Qurâ€™aanni osoo isaan of beekanii fi hirraba irraa dammaqanii jiranuu isaan irratti buâ€™a ture.

Qurâ€™aanni waggaa 23f dhawaata dhawaatan, aayaa aayan (keeyyata keeyyataan), boqonna boqonnaan buâ€™aa ture. Buâ€™iinsi kuni faaydaa baayâ€™ee qaba. Isaan keessaa: suuta suutan namoota barsiisuuf, karaa salphaan namoonni sammuu keessatti akka qabatan (haffazaniif), qalbii Ergamaa Rabbii fi sahaabota isaa tasgabbeessuf, warroota gaafi gaafataniif deebii hatamtamaa kennuu fi kkf.

Haala fi akkaata buâ€™iinsa Qurâ€™aana hubanne jirraa jechuudha. Amma gaafin kaâ€™u kana fakkaata. (1)-Malaaykan Jibriil Qurâ€™aana Rabbiin irraa gara Nabi Muhammad (SAW) erga fide booda Nabiyyiin hin dagatanii? Aayata fi jechoota wal keessa hin dhayanii? (2)- Ergamaan Rabbii (SAW) barreessuu fi dubbisuu hin dandaâ€™an. Kanaafu Qurâ€™aanni akkamitti barreefaman hanga ammaa as gahee? Gaafiwwan kanniin mata-duree armaan gadii keessatti ni deebisna.

Akkaataa Qurâ€™aanni Walitti Qabamee

Akkuma beekkamu Qurâ€™aanni addaan ciccituun yeroo adda addaa keessatti buufamaa ture. Haa taâ€™uu malee Qurâ€™aanni tartiiba isaa eeggatee walitti qabame jira. Walitti qabama fi tartiiba Qurâ€™aanaa bakka lamatti qoonne ilaalu dandeenya. Isaaniis: Qurâ€™aana qomatti qabachuu fi barreefamaan walitti qabuudha. Ammaaf Qurâ€™aanni akkamitti qomatti akka walitti qabame ni ilaalla. Barreefamaan akkamitti akka walitti qabame immoo In sha Allaah kutaa itti aanutti ilaalla.

1.Qurâ€™aana qomatti qabachuu (haffazuu)â€“ kana jechuun osoo homaa itti hin dabalin fi hin hirâ€™isin Qurâ€™aana guutuu sammutti qabachuudha. Adeemsi kuni Ergamaa Rabbii (SAW) irraa kaase hanga ammaatti kan itti fufaa jiruudha. Yommuu Jibriil Qurâ€™aana dubbisu akka jalaa hin bannee fi qomatti qabachuuf Ergamaan Rabbii (SAW) arraba isaanii Malaykaa Jibriil waliin sochoosa turan. Garuu Rabbiin adeemsa kana dhoowwun yommuu Qurâ€™aanni qaraâ€™amu (dubbifamu) akka calâ€™ise dhageefatu ajaje. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِٱلْقُرْءَانِ مِن قَبْلِ أَن يُقْضَىٰٓ
إِلَيْكَ وَحْيُهُۥ ۖ وَقُل رَّبِّ زِدْنِى عِلْمًا ﴿١١٤﴾

â€œMootiin haqaa Rabbiin ol taâ€™eera. Osoo buufamni isaa gara kee buâ€™ee hin xumuramin dura, Qurâ€™aana [dubbisuutti] hin jarjarin. â€˜Yaa Rabbii kiyya! Beekumsa naaf dabaliâ€™ jedhi.â€• (Suuratu Xaahaa 20:114)

لَا تُحَرِّكْ بِهِۦ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِۦٓ ﴿١٦﴾

â€œQurâ€™aana [qabachuutti] ariifachuuf jecha arraba kee isa waliin hin sochoosin.â€•

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُۥ وَقُرْءَانَهُۥ ﴿١٧﴾

â€œ**Dhugumatti, Qurâ€™aana [qalbii kee keessatti] walitti qabuu fi akka dubbistu gochuun Nurra jira**.â€• (Suuratu Al-Qiyaamaa 75:16-17)

Hubachiisa: Qurâ€™aana keessatti Rabbiin â€œNuti, Nuâ€• yommuu jedhu â€œGuddinna fi kabajaâ€• agarsiisufi malee baayâ€™inna agarsiisufi miti. Arabiffa keessatti of kabajuuf, â€œNahnu (Nuti) ykn Innaa (dhugumatti nuti)â€• namni tokko ni fayyadama. Fakkeenyaf barreessan kitaabaa, â€œmata-duree kana jalatti nuti kana ibsinee jirraâ€• jedhee yommuu barreessu ni argina. Rabbiin â€œNutiâ€• jedhe fayyadamuun immoo wanta garmalee Isaaf maluu jechuudha. Rabbiin Tokkicha fakkaataa hin qabne fi waa hunda uumudha.

Gara mata-duree keenyatti yommuu deebinu, akkuma keeyyata armaan olii irraa hubannutti Rabbiin Qurâ€™aana guutu qalbii Nabi Muhammad (SAW) keessatti akka walitti qabu itti gaafatamummaa fudhatee jira. Rabbiin wanta hundaa irratti dandaâ€™aa waan taâ€™eef, keeyyata (aayaa) fi boqonnaa Qurâ€™aana yeroo adda addaatti buâ€™an qalbii Nabiyyii keessatti tartiiban walitti qabe. Kanaafu,

aayaa (keeyyata) Qurâ€™aanaa boqonnaa (suurah) ishiif maltu keessatti Rabbiin tartiiba qabsiise jira. Haala kanaan Nabiyyiin Qurâ€™aana guutuu qomatti qabatan (haffazan).

Ergamaan Rabbii (SAW) Qurâ€™aana irraa wanta isaanitti buâ€™e sahaabota (hiriyyoota) isaanii barsiisaa turaniiru. Sahaabonnis Qurâ€™aana haffazanii (qomatti qabatanii) jiru. Isaan keessaa Bukhaarin namoota torba sahiiha keessatti tuqeera. Isaaniis: Muâ€™aaz bin Jabal, Ubay bin Kaâ€™ab, Zayd bin Saabit, Abdullah bin Masâ€™uud, Saalim bin Maâ€™aqil, Abuu Zayd bin Sakanii fi Abu-ddardaa faâ€™aadha.

Kana jechuun namoonni jireenya Nabiyyi keessatti Qurâ€™aana haffazan kanniin qofa jechuu miti. Garuu warreen Bukhaarin dubbate torban ykn saddeettan kunniin warra Qurâ€™aana qomatti qabatanii (haffazanii) Nabiyyiin qaraati (dubbisa) isaanii isaaniif dhageefachuun beekkamaniidha. Namoota kanniin ala Qurâ€™aana irraa muraasa ykn guutuu isaa kan haffazan baayâ€™etu jiru.

Guduunfaa:
â€¢Qurâ€™aanni suuta suutan waggaa 23f Rabbiin irraa gara Nabii Muhammad (SAW) itti buâ€™aa tureera.
â€¢Malaaykan Jibriil (nageenyi isarratti haa jiraatu) Qurâ€™aana Rabbiin irraa fiduun gara Nabiyyitti geessa. Nabiyyiniis gara namootaatti geessu. Namoonnis Qurâ€™aana isarra barachuun addunyaa guututti geessu. Haala kanaan Qurâ€™aanni addunyaa keessa facaâ€™e.
â€¢Rabbiin Qurâ€™aana guutuu qalbii Nabiyyii keessatti walitti qabuu itti gaafatamummaa fudhatee jira. Akkasumas, nama Qurâ€™aana qoma keessatti qabachuu fi barachuuf carraaqu Rabbiin akka isa gargaaru fi laaffisuuf waadaa galee jira. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا ٱلْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

â€œ**Dhugumatti, Qurâ€™aana hubachuu fi yaadachuuf laaffifne jirra. Namni ittiin gorfamu jiraa?** â€• Suuratu al-Qamar 54:17

â€¢Kanaafu, Qurâ€™aanni Rabbiin irraa buâ€™uu keessa shakkiin wayitu hin jiru.

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

â€œ**Addunyaa hundaaf akeekachiisaa akka taâ€™uuf gabricha Isaa irratti furqaana (Qurâ€™aana) Kan buuse toltuun Isaa baayâ€™atte**.â€• (Suuratu Al-Furqaan 25:1)
Kana jechuun Rabbiin gabricha Isaa Muhammad (SAW) irratti Qurâ€™aana buusun karaa qajeelaa fi jallinnaa, karaa Jannataa fi ibiddatti nama geessu ifa taasise. Dhugumatti toltuun Rabbii baayâ€™atte.

Kitaabban Wabii:
Taarikhu Nuzuulu al-Qurâ€™aan al-Kariimâ€“ fuula 26-28, by Mahammad Raâ€™afat Saâ€™iid Hiika Qurâ€™aana Kabajamaa Afaan Oromootiin-Fuula 21-22, Mana Maxxansa Najaashi Akkasumas, balâ€™innaan Seenan Buufama Qurâ€™aanaa Ingiliffaan dubbisuuf â€œHistory of Qurâ€™anic Textâ€• ilaalun ni dandaâ€™ama.

Date Created
April 28, 2018
Author
admin